

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Matúškova 21, 833 16 Bratislava

**Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu
prioritného škodcu *Bactrocera dorsalis***

Predložil

Ing. Vladimír Urmanič
generálny riaditeľ ÚKSÚP

Schválil:

Ing. Richard Takáč
Minister pôdohospodárstva a rozvoja
vidieka SR

Bratislava, október 2025

Obsah

Úvod	3
1. Zoznam skratiek a pojmy	4
2. Legislatíva	4
3. Popis <i>Bactrocera dorsalis</i> a jeho rozšírenie	5
4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov ..	6
5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb	8
6. Podozrenie z výskytu <i>Bactrocera dorsalis</i>	9
7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu <i>Bactrocera dorsalis</i>	9
8. Diagnostické laboratóriá	10
9. Potvrdenie výskytu <i>Bactrocera dorsalis</i>	11
10. Geografické určenie vymedzenej oblasti	11
11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte <i>Bactrocera dorsalis</i>	14
12. Dohľad a eradikácia	14
13. Rastlinolekárske opatrenia	15
14. Prieskumy vymedzených oblastí pre <i>Bactrocera dorsalis</i>	17
15. Zrušenie vymedzenej oblasti	17
16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania	18
17. Zásady odbornej prípravy a školení	18
18. Finančné zabezpečenie	18
19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení	19
20. Platnosť	19
21. Zrušenie	19
Príloha č. 1	20
Zoznam hostiteľov pre <i>Bactrocera dorsalis</i> :	20
Príloha č. 2	21
Obrazová príloha <i>Bactrocera dorsalis</i>	21
Príloha č. 3	23
Zoznam pomôcok pre prácu v teréne	23
Príloha č. 4	24
Možnosti ochrany	24

Úvod

Cieľom vypracovania a vyhlásenia vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Bactrocera dorsalis* je zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu prioritného škodcu *Bactrocera dorsalis* na území Slovenskej republiky. *Bactrocera dorsalis* patrí medzi prioritných škodcov Únie a na území Únie by mal neprijateľný hospodársky, environmentálny či sociálny vplyv. Právny rámec na kontrolu škodcu *Bactrocera dorsalis* je obsiahnutý v legislatívnych predpisoch EÚ a v národnej legislatíve.

Prípravu národného pohotovostného plánu zabezpečil Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. Národný pohotovostný plán je podľa potreby vyhodnocovaný a aktualizovaný.

Orgány štátnej správy v rastlinolekárskej oblasti podľa § 4 a 5 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení na uplatňovanie tohto národného pohotovostného plánu uvedené v príslušnej legislatíve EÚ a národnej legislatíve.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave v súlade s § 4 písm. g) zákona č. 405/2011 predkladá Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Bactrocera dorsalis*. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v súlade s § 3 písm. l) prvý bod zákona č. 405/2011 vyhlasuje vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Bactrocera dorsalis*.

Na účely tohto národného pohotovostného plánu sa používajú pojmy uvedené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES v platnom znení.

1. Zoznam skratiek a pojmy

Skratky:

EPPO – Európska a stredozemská organizácia na ochranu rastlín

EÚ – Európska únia

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

NPP – Národný pohotovostný plán

OOR – odbor ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave

SCoPAFF – Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, sekcia zdravie rastlín

SR – Slovenská republika

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

ISPM č. 9 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Pokyny pre programy eradikácie škodlivých organizmov“ (ďalej len „norma ISPM č. 9“)

ISPM č. 14 - medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Uplatnenie integrovaných opatrení systémovému prístupu pri riadení rizika škodlivých organizmov“ (ďalej len „norma ISPM č. 14“)

ISPM č. 26 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Zriadenie oblastí bez výskytu škodcov pre vrtivky (*TEPHRITIDAE*)“ (ďalej len „norma ISPM č. 26“)

ISPM č. 27 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Diagnostické protokoly pre regulované škodce“ (ďalej len „norma ISPM č. 27“)

Pojmy:

- a) „**hostiteľské rastliny**“ sú rastliny uvedené v prílohe č. 1,
- b) „**špecifikované ovocné plody**“ sú plody hostiteľských rastlín z prílohy č. 1.

2. Legislatíva

- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2025/311 zo 14. februára 2025 o opatreniach na eradikáciu ovocných mušiek druhov *Bactrocera dorsalis* (Hendel), *Bactrocera atifrons* (Hendel) a *Bactrocera zonata* (Saunders) a zabránenie ich usídleniu a šíreniu na území Únie (Ú. v. EÚ L, 2025/311, 17.2.2025) v platnom znení
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 z 26. októbra 2016 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES: (Ú. v. EÚ L 317, 23.11.2016, s. 4 – 104) v platnom znení
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2072 z 28. novembra 2019, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031, pokiaľ ide o ochranné opatrenia proti škodcom rastlín, a ktorým sa zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 690/2008 a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2019: (Ú. v. EÚ L 319, 10.12.2019, s. 1 – 279) v platnom znení
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1702 z 1. augusta 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 zostavením zoznamu prioritných škodcov: (Ú. v. EÚ L 260, 11.10.2019, s. 8 – 10)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania

potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 90/425/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách) (ďalej len „nariadenie o úradných kontrolách“) (Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1 – 142) v platnom znení

- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2016/159 zo 4. februára 2016, ktorým sa stanovujú postupy predkladania žiadostí o granty a žiadostí o platbu, ako aj súvisiacich informácií, pokiaľ ide o núdzové opatrenia proti škodcom rastlín podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014: (Ú. v. ES L 031 6.2.2016) v platnom znení.
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1715 z 30. septembra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá fungovania systému riadenia informácií pre úradné kontroly a jeho zložiek („nariadenie o IMSOC“): (Ú. v. ES L 261 14.10.2019) v platnom znení
- Zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“)
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“)
- Zákon č. 277/2023 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 227/2023“)

3. Popis *Bactrocera dorsalis* a jeho rozšírenie

Živočíšny druh patrí taxonomicky do triedy *Insecta* – hmyz, radu *Diptera* – dvojkrídlovce, čeľade *Tephritidae* - vrtivkovité, rod: *Bactrocera*.

3.1 Životný cyklus *Bactrocera dorsalis*

Bactrocera dorsalis je asi 8 mm dlhá ovocná muška - vrtivka so svetložltou hrud'ou so žltými bočnými pruhmi, priehľadnými krídlami a tmavou škvrnou v tvare písmena T na bruchu. Samička *Bactrocera dorsalis* má dobre vyvinuté a viditeľné kladielko, ktoré slúži na kladenie vajíčok do vnútra plodu a počas svojho životného cyklu môže vyprodukovať približne 1200 až 1500 vajíčok. Vajíčka sa kladú pod šupku plodu hostiteľskej rastliny. Larvy sa liahnu za 1 až 3 dni a živia ďalších 9 až 35 dní. Kuklia sa v pôde pod hostiteľskou rastlinou a dospelé jedince sa vyliahnu po 1 - 2 týždňoch (v chladných podmienkach aj dlhšie). Tento škodca má vysokú reprodukčnú schopnosť a agresívne správanie, ktoré vedie k vytlačaniu konkurencie iných ovocných vrtiviek, čo rýchlo vedie k vysokej populačnej hustote v prítomnosti hostiteľských rastlín. Je to tropický druh, ktorý môže prežiť zimu v európskej a stredomorskej oblasti, ale prezimovanie zatiaľ nebolo zaznamenané. Dospelé jedince sú schopné lepšie prežiť nízke teploty. Na kladenie vajíčok uprednostňujú zrelé plody, ale môžu napadnúť aj plody v skorších štádiách vývoja. Dospelé jedince *Bactrocera dorsalis* dosahujú pohlavnú dospelosť až deväť dní po vyliahnutí, ale pri nižších teplotách sa toto obdobie môže predĺžiť.

Po tom, ako sa vrtivka dostane do novej oblasti, šíri sa veľkou rýchlosťou, a to najmä vďaka vysokému reprodukčnému a biotickému potenciálu (krátky životný cyklus, až 10 generácií ročne v závislosti od teploty) a tiež schopnosti rýchleho šírenia a širokého spektra hostiteľov.

3.2 Symptomatické prejavy *Bactrocera dorsalis*

Poškodenie špecifikovaných plodov vzniká **po kladení vajíčok pod šupku plodu** (dochádza k prepichnutiu plodu), **po žere lariev**, a taktiež **po napadnutí sekundárnymi mikroorganizmami**, čím dochádza k hnilobe rastlinného tkaniva. Najzávažnejšie poškodenie plodov však vzniká žerom lariev. Napadnuté mladé plody menia tvar a dochádza k tvorbe kalusov s následným opadaním plodov. Po napadnutí zreých plodov získava plod vzhľad plodu nasiaknutého vodou. Larvy žerom vytvárajú chodbičky, ktoré umožňujú vstup rôznym baktériám a hubám, v dôsledku čoho dochádza k hnilobe.

Ovocie s vysokým obsahom cukru (napr. broskyne) môžu vylučovať sladkú tekutinu v mieste kladenia vajíčok.

4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov

Zodpovednosť za kontrolu *Bactrocera dorsalis* na území SR má ÚKSÚP. Kontroly metodicky riadi a usmerňuje OOR (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP. Výkon kontroly v teréne vykonávajú oblastní rastlinolekárski inšpektori OOR ÚKSÚP.

4.1 MPRV SR:

- schvaľuje NPP,
- koordinuje úlohy jednotlivých zodpovedných orgánov v rámci svojej pôsobnosti,
- je koordinačným a rozhodujúcim orgánom v prípade sporov v rámci spolupráce s orgánmi v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4.2 ÚKSÚP:

Po potvrdení výskytu *Bactrocera dorsalis*

4.2.1 ÚKSÚP (vecne príslušný odbor ochrany rastlín)

- nariadi podľa § 9 ods. 2 zákona č. 405/2011 Z. z. v súlade s bodom 13 rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu *Bactrocera dorsalis* pre vlastníkov alebo užívateľov pozemkov vo vymedzenej oblasti.
- vypracuje akčný plán podľa čl. 27 nariadenia (EÚ) 2016/2031.
- informuje Európsku Komisiu a ostatné členské štáty o výskyte *Bactrocera dorsalis* a prijatých opatreniach.

4.2.2 Odbor ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia vnútornej karantény:*

- koordinuje všetky činnosti súvisiace s týmto pohotovostným plánom,
- z dostupných podkladov určuje vymedzenú oblasť,
- zabezpečuje informovanosť v rámci vymedzenej oblasti (registrované subjekty, sušiarne, užívatelia a vlastníci pôdy, obecné a mestské úrady a pod.),
- komunikuje s dotknutými subjektami, užívateľmi a vlastníkmi pozemkov,
- organizuje osobné stretnutia dotknutých subjektov, užívateľov a vlastníkov pôdy nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje školenia pre osoby, ktoré sú, okrem rastlinolekárskejších inšpektorov, zapojené do prieskumu a odberu vzoriek,
- zhromažďuje podklady pre dodatočné finančné zabezpečenie úloh vyplývajúcich z tohto pohotovostného plánu,
- žiada o výnimku na používanie účinnej látky, ktorú obsahuje atraktant.

b) *koordinátor prieskumov škodlivých organizmov:*

- vypracúva plány prieskumu a odberu vzoriek vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje informovanosť verejnosti,
- spracúva informácie a podklady z terénnych kontrol,
- vypracúva mapy miest prieskumu vzorkovania a vymedzených oblastí.

c) *pracovník 1 oddelenia vnútornej karantény:*

- prijíma oznámenia z podozrenia na výskyt *Bactrocera dorsalis*,
- vypracúva rozhodnutia na eradikáciu výskytu *Bactrocera dorsalis*,
- spolupracuje pri určovaní vymedzenej oblasti,
- koordinuje kontrolu vykonania nariadených rastlinolekárskejších opatrení,

d) *pracovník 2 oddelenia vnútornej karantény:*

- zhromažďuje písomné dokumenty súvisiace s výskytom *Bactrocera dorsalis*,
- spolupracuje pri zabezpečení materiálneho vybavenia rastlinolekárskejších inšpektorov,
- zhromažďuje podklady pre zabezpečenie odškodnenia dotknutých subjektov,

e) *pracovník zastupujúci SR na zasadnutiach SCoPAFF:*

- zasiela správy o výskyte *Bactrocera dorsalis* a vydaných eradikačných opatreniach Komisii a členským štátom,
- v prípade potreby komunikuje s dotknutým štátom, do ktorého by zasiahla vymedzená oblasť *Bactrocera dorsalis*,
- komunikuje s Komisiou ohľadom odškodnenia dotknutých subjektov.

f) *vedúci oddelenia kontroly ochrany rastlín:*

- rozhoduje o presunoch rastlinolekárskeho inšpektorov do vymedzených oblastí v rámci SR za účelom vykonávania prieskumu a vzorkovania na *Bactrocera dorsalis*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie rastlinolekárskeho inšpektorov,

g) *rastlinolekárske inšpektori:*

- vykonávajú v teréne prieskum a odber vzoriek *Bactrocera dorsalis*,
- poskytujú podklady na určenie vymedzenej oblasti.

4.2.3 Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly – riaditeľ:

- rozhoduje o zapojení inšpektorov z iných odborov Sekcie poľnohospodárskych vstupov a kontroly do prieskumu a vzorkovania vo vymedzených oblastiach *Bactrocera dorsalis*.

4.2.4. Odbor diagnostických laboratórií (Sekcia laboratórnych činností):

- prioritne vykonáva diagnostické rozbory vzoriek z vymedzenej oblasti na *Bactrocera dorsalis*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie potrebné pre diagnostiku vysokých počtov vzoriek tak, aby sa zbytočne nepredlžoval čas diagnostiky.

5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb

Podľa § 10 zákona č. 405/2011 Z. z. rastlinolekárskeho inšpektor je oprávnený vstupovať na pozemky a do prevádzkových priestorov, v ktorých sa rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety pestujú, vyrábajú, používajú, skladujú, uvádzajú na trh alebo sú v nich inak prítomné. Zároveň má rastlinolekárskeho inšpektor oprávnenie vstupovať do dopravných prostriedkov, ktorými sa prepravujú samotné rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety.

6. Podozrenie z výskytu *Bactrocera dorsalis*

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 405/2011 sú osoby na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinné bezodkladne oznámiť OOR ÚKSÚP, výskyt, rozširovanie alebo podozrenie z výskytu karanténnych škodcov Únie alebo príznaky napadnutia alebo poškodenia týmito škodlivými organizmami.

6.1 Opatrenia, ktoré musia ihneď prijať profesionálni prevádzkovatelia

Ak má profesionálny prevádzkovateľ podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Bactrocera dorsalis* na rastlinách, rastlinných produktoch alebo iných predmetoch, ktoré sú pod kontrolou daného prevádzkovateľa, ihneď toto podozrenie oznámi OOR ÚKSÚP, aby tento prijal opatrenia v súlade s článkom 10 nariadenia 2016/2031. Profesionálny prevádzkovateľ v prípade potreby takisto ihneď prijme predbežné opatrenia s cieľom zabrániť usídleniu a šíreniu škodcu *Bactrocera dorsalis*.

6.2 Opatrenia, ktoré majú prijať osoby iné ako profesionálni prevádzkovatelia

Každá osoba iná ako profesionálny prevádzkovateľ, ktorá má odôvodnené podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Bactrocera dorsalis*, ihneď oznámi túto skutočnosť OOR ÚKSÚP. Ak sa oznámenie nepodá písomne, OOR ÚKSÚP o ňom vyhotoví úradný záznam. Uvedená osoba poskytne informácie o tomto výskyte, ktoré má k dispozícii.

Osoba, ktorá podala oznámenie konzultuje s OOR opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zabránenie šírenia škodcu *Bactrocera dorsalis* a jeho odstránenie z dotknutých rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov a v náležitom prípade z priestorov danej osoby.

Hlásenie podozrenia výskytu škodcu *Bactrocera dorsalis* možno realizovať telefonicky na telefónnom čísle 02/59 88 03 45, e-mailom na ochrana@uksup.sk alebo písomne na adresu:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor ochrany rastlín
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Všetky nahlásené podozrenia z výskytu je potrebné prešetriť rastlinolekáorskými inšpektormi ÚKSÚP. Okrem miesta podozrivého na výskyt je potrebné skontrolovať aj jeho bezprostredné okolie. Kontrola je zameraná na hostiteľov *Bactrocera dorsalis* v danej lokalite. Kontrolovaný je ich zdravotný stav a v prípade potreby sa odoberie vzorka na diagnostický rozbor. Z danej kontroly podá rastlinolekáorský inšpektor podrobnú správu prostredníctvom Záznamu o vykonaní kontroly – A OOR ÚKSÚP.

V prípade oznámenia od iného členského štátu, že vymedzená oblasť zriadená týmto členským štátom zasahuje na územie SR, ÚKSÚP postupuje podľa konkrétnej situácie spôsobenej týmto oznámením a v súlade s týmto pohotovostným plánom.

7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu *Bactrocera dorsalis*

Aby sa potvrdila prítomnosť *Bactrocera dorsalis* je potrebné odobrať vzorku škodcu alebo časti napadnutého rastlinného materiálu. Vzorkujú sa podozrivé plody hostiteľských rastlín, najlepšie aj s niektorým z vývojových štádií škodcu. Vzorky sa odoberajú po vizuálnom posúdení hostiteľských rastlín a ich jednotlivých častí.

Odber vzorky rastlinolekárski inšpektori uskutočnia v závislosti od miesta výskytu počas celého roka (v typoch výsadby skleníky, fóliovníky, prípadne obchodná sieť), resp. vo vegetačnej fáze tvorby kvetných púčikov až dozrievania plodu hostiteľských rastlín. Odchyt dospelých jedincov uskutočnia prostredníctvom lapačov. Nakoľko ide o karanténny materiál, je potrebné zabezpečiť, aby bola vzorka zabalená tak, aby nedošlo k poškodeniu obalu a prípadnému ďalšiemu šíreniu *Bactrocera dorsalis*. Vzorka slúžiaca na rozbor musí byť označená identifikačnými údajmi, aby bolo možné vzorky v laboratóriu spárovať s informáciami uvedenými v priloženom Zázname o odbere vzorky, ktorý musí obsahovať najmenej: jedinečné číslo odberu, dátum odberu, miesto odberu vrátane GPS súradníc, typ výsadby, názov subjektu, z ktorého bola vzorka odobratá, názov hostiteľskej rastliny, príznakovosť a meno vzorkovateľa. Záznamy o odbere vzorky sú v písomnej aj/alebo elektronickej podobe v elektronickom systéme ÚKSÚP. Prieskum a vzorkovanie vykonávajú aj ďalšie vyškolené osoby a iné fyzické osoby delegované na tieto činnosti v súlade s článkom 30 nariadenia o úradných kontrolách.

8. Diagnostické laboratória

Odobraté vzorky rastlín, prípadne samotného škodcu akéhokoľvek vývinového štádia (usmrtené, prípadne živé, pri ktorých je nevyhnutné zabrániť náhodnému vypusteniu), sú zasielané do jednotlivých diagnostických laboratórií Sekcie laboratórných činností ÚKSÚP na adresy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor diagnostických laboratórií
Referát karanténnej diagnostiky Bratislava
Majerská 326/47
900 41 Rovinka

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor diagnostických laboratórií
Referát karanténnej diagnostiky Košice
Letná 3
041 39 Košice

Diagnostické metódy

Pre stanovenie prítomnosti *Bactrocera dorsalis* bude využitý diagnostický protokol 29 pre *Bactrocera dorsalis* z normy ISPM č. 27.

Referenčné laboratória EÚ pre hmyz a roztoče:

konzorcium pod vedením French Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety (ANSES)
Plant Health Laboratory, Entomology and Invasive Plants Unit
755 avenue du campus Agropolis
CS 30016, 34988 Montferrier-sur-Lez cedex
Francúzsko,

ktorého súčasťou je aj:

Austrian Agency for Health and Food Safety
AGES, Institute for Sustainable Plant Production
Spargelfeldstraße 191
1220 Viedeň

Rakúsko

9. Potvrdenie výskytu *Bactrocera dorsalis*

Po potvrdení výskytu *Bactrocera dorsalis* ÚKSÚP informuje dotknutý subjekt o tomto výskyte a potrebe prijatia prvých preventívnych opatrení. ÚKSÚP následne vypracuje akčný plán, ktorý musí vychádzať z NPP pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu.

Po potvrdení výskytu *Bactrocera dorsalis*, ÚKSÚP zhromaždí tieto informácie:

- pravdepodobný pôvod *Bactrocera dorsalis*, ak je podozrenie, že pôvodcom ohniska je zásielka rastlín alebo rastlinných produktov,
- geografickú polohu daného výskytu vrátane akýchkoľvek abiotických faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť ohnisko nákazy, napr. výskyt bol zaznamenaný na významnej dopravnej trase,
- mapovanie výskytu, ktoré zahŕňa zobrazenie infikovaných hostiteľov v danej lokalite s popisom (druh, odroda, štádium vývoja a pod.),
- kedy a ako bol škodca zistený a identifikovaný (vrátane fotografií),
- úroveň výskytu *Bactrocera dorsalis* a vývinové štádium,
- rozsah a dosah škôd,
- v závislosti od miesta výskytu – informácie o dovoze hostiteľov a komodít do dotknutého subjektu za obdobie posledných 12 mesiacov,
- v závislosti od miesta výskytu – nedávny vývoz alebo presun hostiteľov a komodít do iných subjektov z infikovaného subjektu,
- v závislosti od miesta výskytu – prístupnosť miesta pre mechanizáciu na chemickú ochranu,
- ošetrovanie hostiteľov a komodít (uskladnenie ovocia a zeleniny v skladoch s nízkou teplotou), ktoré by mohlo ovplyvniť vývoj symptómov alebo diagnostiku škodcu,
- pri zásielkach podrobné informácie o mieste pôvodu dovezeného tovaru.
- požiadava o výnimku na používanie účinnej látky, ktorú obsahuje atraktant.

10. Geografické určenie vymedzenej oblasti

Po potvrdení výskytu *Bactrocera dorsalis* rastlinolekárski inšpektori vykonajú delimitačný prieskum za účelom určenia zamorenej zóny a zistenia rozšírenia *Bactrocera dorsalis* na danom území.

Prieskum sa začína od potvrdeného napadnutého hostiteľa a pokračuje smerom von od neho.

10.1 Určenie vymedzenej oblasti

Na základe delimitačného prieskumu *Bactrocera dorsalis* OOR bezodkladne zriadi **vymedzenú oblasť**, ktorá sa zriadi v súlade so zásadami stanovenými v norme ISPM č. 26 a bude pozostávať z týchto zón:

- **zamorenej zóny** - čo je zóna, v ktorej bol potvrdený výskyt *Bactrocera dorsalis*, s polomerom aspoň 500 m okolo miesta (miest), na ktorom (ktorých) sa škodca zistil,
- **nárazníkovej zóny** s polomerom aspoň 7 km od hranice zamorenej zóny.

Presné vymedzenie zamorenej zóny a nárazníkovej zóny je založené na náležitých vedeckých princípoch, biologických vlastnostiach *Bactrocera dorsalis*, rozsahu zamorenia a rozložení hostiteľských rastlín v príslušnej oblasti.

V prípade zistenia výskytu *Bactrocera dorsalis* mimo zamorenej zóny sa vymedzená oblasť zodpovedajúcim spôsobom upraví.

V rámci vymedzených oblastí ÚKSÚP zvyšuje informovanosť verejnosti o nebezpečenstve *Bactrocera dorsalis* a o opatreniach prijatých na zabránenie jej ďalšieho šírenia mimo týchto oblastí. ÚKSÚP zabezpečí, aby široká verejnosť a profesionálni prevádzkovatelia mali informácie o akýchkoľvek možných obmedzeniach týkajúcich sa premiestňovania špecifikovaných ovocných plodov.

Vymedzená oblasť vytvorená na základe výsledkov delimitačného prieskumu rastlinolekárskeho inšpektorov musí byť stanovená čo najskôr od zistenia pozitívneho výskytu, nakoľko prioritou je zabránenie šíreniu *Bactrocera dorsalis* do ďalších lokalít. To si vyžaduje rýchlu reakciu od zistenia výskytu a rovnako aj dostatočný počet vyškolených osôb, ktorí v teréne zabezpečujú tieto kontroly.

Delimitačný prieskum sa začína od potvrdeného napadnutého hostiteľa, resp. napadnutých ovocných plodov a pokračuje smerom von od neho. Kontroly sa zameriavajú na hostiteľské rastliny s plodmi v okolí, kde budú umiestnené lapače a pasce za účelom systematického odchyty.

O počte lapačov, type lapačov, spôsobe odchyty a možných atraktantov, ktoré sa budú využívať v lapačoch a pritom zohľadnia detaily nastavené v medzinárodnej norme ISPM č. 26 rozhodnú zamestnanci OOR.

Vymedzená oblasť sa určí v prípade, ak:

- sa v rámci jedného odhadovaného životného cyklu *Bactrocera dorsalis* zistí výskyt živých alebo mŕtvych štádií škodcu na hostiteľských rastlinách alebo v plodoch, z ktorých škodca pochádza alebo by mohol pochádzať,
- sa lapačmi odchyty živé dospelé jedince *Bactrocera dorsalis* za okolností, keď dospelé jedince mohli uniknúť aj do okolia vo vzdialenosti 4 km alebo menej.

Vo vymedzenej oblasti sa vykonajú opatrenia, ktorých cieľom je zabránenie pohybu potenciálne napadnutého materiálu. K týmto opatreniam patrí zákaz pohybu rastlinného materiálu.

Ak sa v nárazníkovej zóne zistí prítomnosť *Bactrocera dorsalis*, ÚKSÚP bezodkladne určí novú vymedzenú oblasť zohľadňujúcu dané zistenie. Vo vymedzenej oblasti sa nesmú po dobu trvania obmedzení vysádzať nové jedno a dvojročné rastliny významných hostiteľov pre SR. V prípade, že sa má vymedzená oblasť rozšíriť za hranice SR, ÚKSÚP okamžite informuje príslušný štát o tejto skutočnosti.

Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Bactrocera dorsalis*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Bactrocera dorsalis* v nárazníkovej zóne sa oznamuje bezodkladne Komisii a ostatným členským štátom.

10.2 Výnimky z určenia vymedzenej oblasti

ÚKSÚP sa môže rozhodnúť nezriaďovať vymedzenú oblasť, ak je splnená aspoň jedna z týchto podmienok:

- a) záverom kontrol je zistenie, že *Bactrocera dorsalis* sa v oblasti, v ktorej bola pozorovaná sa nemôže usídlieť,
- b) existujú dôkazy, že *Bactrocera dorsalis* bola zavlečená do oblasti so zásielkou, v ktorej bola zistená, a že špecifikované ovocné plody v uvedenej zásielke boli napadnuté pred ich vstupom do príslušnej oblasti a po tomto vstupe nedošlo k množeniu *Bactrocera dorsalis*,
- c) *Bactrocera dorsalis* je úradne potvrdená vo výrobnej prevádzke, ktorá je fyzicky izolovaná od jej okolia (napr. skleník, sklad, baliareň), čo bráni jej šíreniu z uvedenej prevádzky,
- d) výskyt *Bactrocera dorsalis* sa úradne potvrdil vo výrobnej prevádzke, ktorá je chránená takým spôsobom, ktorý umožňuje zabrániť ďalšiemu výskytu *Bactrocera dorsalis* na hostiteľských rastlinách a špecifikovaných ovocných plodoch, a škodca sa nemôže usídlieť mimo uvedenej výrobnej prevádzky z dôvodu nepriaznivých zimných podmienok.

Ak ÚKSÚP využije výnimku z určenia vymedzenej oblasti, musí:

- prijať opatrenia na zabezpečenie urýchlenej eradikácie *Bactrocera dorsalis*, ktorými sa vylúči akákoľvek možnosť jej šírenia;
- uskutočniť intenzívny prieskum v zóne s polomerom aspoň 500 m okolo miesta (miest), na ktorom sa *Bactrocera dorsalis* zistila.

V relevantných prípadoch a najmä pokiaľ ide o písmená c) a d) v bode 10.2 uplatniť účinné opatrenia na zabránenie šírenia *Bactrocera dorsalis* prostredníctvom špecifikovaných ovocných plodov alebo hostiteľských rastlín mimo výrobnej prevádzky. V prípade popísanom v písmene b) bodu 10.2 sa obdobie prieskumu môže obmedziť na obdobie pred nástupom zimných podmienok, ak ÚKSÚP dospeje k záveru, že *Bactrocera dorsalis* nedokáže v zimných podmienkach prežiť.

11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte *Bactrocera dorsalis*

Ak je úradne potvrdená prítomnosť *Bactrocera dorsalis* na území SR ÚKSÚP zabezpečí:

- 1) informovanie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR;
- 2) informovanie Komisie a ostatných členských štátov o výskyte *Bactrocera dorsalis* v súlade s vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2019/1715 (nariadenie o IMSOC). Správa obsahuje minimálne počty a lokality s výskytom *Bactrocera dorsalis* vrátane máp, počtu napadnutých rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré boli identifikované, o vzorkované a testované, ako aj samotné výsledky laboratórnych testov. Taktiež je potrebné oznámiť Komisii a ostatným členským štátom opatrenia, ktoré boli prijaté a ktoré sa rozhodla SR prijať na eradikáciu *Bactrocera dorsalis*. Podobne sa postupuje aj v prípade zistenia výskytu v ďalšej oblasti, kde výskyt *Bactrocera dorsalis* predtým nebol známy. Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Bactrocera dorsalis*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Bactrocera dorsalis* v nárazníkovej zóne sa Komisii a ostatným členským štátom oznamuje bezodkladne;
- 3) informovanie verejnosti o opatreniach, ktoré prijal a ktoré plánuje prijať, a o všetkých opatreniach, ktoré majú prijať príslušné kategórie profesionálnych prevádzkovateľov alebo iné osoby;
- 4) organizovanie pravidelných stretnutí, ktorých cieľom je riešiť aktuálny stav šírenia *Bactrocera dorsalis*, prijaté opatrenia, financovane, zvyšovanie povedomia o výskytoch a pod.

12. Dohľad a eradikácia

V prípade, že počas prieskumov sa nezistia napadnuté hostiteľské rastliny a nie sú ani žiadne dôkazy o možnej prítomnosti *Bactrocera dorsalis*, situácia sa vyhodnotí tak, že sa *Bactrocera dorsalis* nemohla ďalej šíriť do prostredia, ÚKSÚP pristúpi k **dohľadu** nad miestom výskytu. Takéto miesto je potrebné niekoľkokrát v priebehu roka skontrolovať, pričom prieskumy sa vykonávajú v oblasti s polomerom 7 km od miesta výskytu. Pri tomto intenzívnom prieskume sa vykonávajú kontroly každej hostiteľskej rastliny, ktoré sa spoja aj s prieskumom pomocou lapačov opísaných v norme ISPM č. 26. Tie sa nainštalujú okolo miesta výskytu v oblasti s polomerom 500 m a pravidelne raz za dva týždne sa skontrolujú. Tento prieskum a dotknutý subjekt sú pod stálou rastlinolekárskou kontrolou najmenej tri roky.

V prípade, že sa počas prieskumov **nezistia príznakové rastliny**, ale existuje vysoká pravdepodobnosť, že sa dospelé jedince *Bactrocera dorsalis* rozšírili do okolitého prostredia, je potrebné vykonávať prísnejší dohľad nad miestom výskytu, ktorý je popísaný v časti 14. „Prieskumy vymedzených oblastí pre *Bactrocera dorsalis*“. Po stanovení vymedzených oblastí je potrebné vykonávať ich každoročné pravidelné kontroly.

V prípade, že sa počas prieskumov **zistia príznakové rastliny**, je potrebné vykonať eradikáciu.

13. Rastlinolekárske opatrenia

V prípade potvrdenia výskytu *Bactrocera dorsalis* ÚKSÚP rozhodnutím nariadi rastlinolekárske opatrenia, ktoré musí prijať a realizovať osoba, ktorá je užívateľom dotknutých pozemkov s napadnutými rastlinami alebo má pod kontrolou dotknutý tovar. Vykonanie opatrení sa musí zabezpečiť rýchlo a účinne. Preto je dôležitá vzájomná komunikácia vo fáze prípravy rozhodnutia medzi ÚKSÚP a dotknutým subjektom ohľadom reálnych možností vykonania potrebných opatrení z hľadiska materiálneho vybavenia a finančného krytia. V prípade výskytu u profesionálneho prevádzkovateľa dostane subjekt pokyny s predbežnými opatreniami ešte pred zaslaním rozhodnutia, ktorých cieľom je znížiť riziko šírenia škodcu. Rozhodnutie sa zasiela dotknutému subjektu a rastlinolekárskemu inšpektorovi spolu s termínom vykonania opatrení. Subjekt zabezpečí mechanizáciu na likvidáciu plodov a zabezpečí čistenie a dezinfekciu mechanizácie na vlastné náklady. Ak subjekt dané opatrenia nevykoná, zabezpečí ich vykonanie ÚKSÚP na náklady daného subjektu. Na zabezpečenie mechanizácie na likvidáciu plodov, ich čistenie a dezinfekciu nie je potrebné vyhlásovať výberové konanie, ale ich možno realizovať priamym zadaním, čo zabezpečí ÚKSÚP. Stroje, zariadenia a služby na spracovanie a likvidáciu rastlín a plodov sa prednostne získavajú na miestnej úrovni.

Opatrenia je potrebné vykonať pod dohľadom rastlinolekárskeho inšpektora, prípadne pri rozsiahlejších opatreniach rastlinolekárskeho inšpektora vykoná kontrolu po ukončení realizácie uložených opatrení. Z následnej kontroly je potrebné spísať záznam s podrobným popisom vykonaných opatrení.

Rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu:

ÚKSÚP po počiatočnom vymedzení oblasti a súbežne s delimitačnými prieskumami prijme podľa potreby jedno alebo viaceré z týchto opatrení :

- a) používanie ošetrov na vyhubenie samcov a/alebo techník aplikácie návnad s použitím vhodných atraktantov,
- b) zber a bezpečná likvidácia padnutých a zozbieraných špecifikovaných ovocných plodov v skorom štádiu dozrievania a ošetrovanie pôdy vrátane mechanického, chemického alebo mikrobiologického ošetrovania v oblastiach pestovania hostiteľských rastlín a v ich okolí s cieľom zničiť *Bactrocera dorsalis* v štádiách vývoja, ktoré sú viazané na pôdu,
- c) používanie techniky sterilného hmyzu,
- d) používanie prípravkov na ochranu rastlín v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009; ak je to možné, hromadný odchyt *Bactrocera dorsalis* s dostatočným počtom lapačov vrátane lapačov nasadených v súlade s bodom 14.

ÚKSÚP podľa potreby zväzi zavedenie dodatočných opatrení, ako napríklad:

- a) zákaz akéhokoľvek presunu potenciálne napadnutého materiálu z vymedzenej oblasti;
- b) čo najdôkladnejšie vyšetrenie pôvodu napadnutia výsledovaním príslušných rastlín a ich preskúmanie na účely zistenia akýchkoľvek stôp po napadnutí;

- c) ak sa zistí, že existuje riziko, že v nasledujúcom roku z pôdy vyjdú dospelé jedince *Bactrocera dorsalis*, malo by sa usilovať o odstránenie prístupu dospelým jedincom k hostiteľskému materiálu;
- d) v prípade výskytu *Bactrocera dorsalis* v skladoch ovocia, je potrebná likvidácia všetkých hostiteľských rastlín (plodov); presun rastlín na likvidáciu sa musí vykonávať v utesnených kontajneroch, aby nedošlo k úniku škodcu;
- e) uplatňovanie hygienických opatrení na všetky stroje alebo iné zariadenia, ktoré prídu do kontaktu s napadnutými alebo pravdepodobne napadnutými rastlinami vrátane plodov alebo pôdou, aby sa zabránilo šíreniu *Bactrocera dorsalis*;
- f) činnosti na zvýšenie informovanosti verejnosti, pokiaľ ide o nebezpečenstvo súvisiace s *Bactrocera dorsalis*, ako aj opatrenia prijaté s cieľom predchádzať jeho zavlečeniu do Únie a šíreniu v nej vrátane podmienok týkajúcich sa presunu hostiteľských rastlín z vymedzenej oblasti;
- g) prípadne špecifické opatrenia na riešenie osobitných situácií alebo komplikácií, pri ktorých by sa mohlo racionálne predpokladať, že zabránia eradikácii, sťažia alebo oddialia ju, a najmä tie, ktoré sa týkajú dostupnosti a adekvátnej eradikácie všetkých rastlín, ktoré sú napadnuté, alebo v prípade ktorých existuje podozrenie, že boli napadnuté, bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú, či ide o verejné alebo súkromné vlastníctvo alebo na osobu či subjekt, ktoré sú za ne zodpovedné;
- h) akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže prispieť k eradikácii *Bactrocera dorsalis*, pričom sa zohľadňuje norma ISPM č. 9 a uplatňuje integrovaný prístup podľa princípov stanovených v norme ISPM č. 14.

Rastlinolekárske opatrenia zabraňujúce rozšíreniu škodcu mimo vymedzenej oblasti zahrňajú:

1. Žiadne špecifikované plody pestované alebo skladované vo vymedzenej oblasti sa nesmú premiestňovať zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny alebo mimo vymedzenej oblasti, pokiaľ nie sú náležite ošetrené. Pri týchto ošetreniach sa využívajú vhodné a dostatočne účinné prípravky na ochranu rastlín povolené v rámci nariadenia (EÚ) č. 1107/2009 alebo alternatívne metódy v súlade s medzinárodne uznávanými fyto-sanitárnymi normami, ako je tepelné ošetrenie, ošetrenie chladom alebo ožarovanie.

Okrem toho sa špecifikované ovocné plody môžu premiestňovať zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny alebo z vymedzenej oblasti:

- a) na účely primeraného ošetrenia, ak sa prijímú účinné opatrenia na zabránenie šíreniu *Bactrocera dorsalis* počas prepravy a cez zariadenie na ošetrovanie,
- b) ak pochádzajú z územia mimo vymedzenej oblasti, cez zamorenú zónu sa len premiestňujú a prijímú sa účinné opatrenia na zabránenie ich napadnutiu *Bactrocera dorsalis*, alebo
- c) ak sa špecifikované ovocné plody zozbierali v ročnom období vymedzenom ÚKSÚP, v ktorom sa v uvedených ovocných plodoch z dôvodu reprodukčnej biológie *Bactrocera dorsalis* nepredpokladá jeho výskyt v žiadnom štádiu života.

2. Hostiteľské rastliny určené na výsadbu a premiestňované zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny alebo z vymedzenej oblasti musia byť bez plodov a ak je pripojená pôda alebo iný pestovateľský substrát, táto pôda musí byť bez výskytu *Bactrocera dorsalis*.
3. Hostiteľské rastliny s plodmi sa však môžu premiestňovať zo zamorenej zóny alebo cez zamorenú zónu, ak tieto rastliny pochádzajú z územia mimo vymedzenej oblasti, a ak sa prijmu účinné opatrenia na zabránenie zamoreniu *Bactrocera dorsalis*.
Vrchných 10 cm pôdy zo sádov, kde sa pestovali špecifikované plody, sa nesmie premiestňovať zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny alebo z vymedzenej oblasti, iba ak:
 - a) bola podrobená primeraným opatreniam na odstránenie *Bactrocera dorsalis*, alebo
 - b) bude hlboko zakopaná do zeme (minimálne 50 cm) pod dohľadom ÚKSÚP, pričom sa bude prepravovať v uzavretých vozidlách, čím sa zabezpečí, že sa *Bactrocera dorsalis* nemôže rozšíriť.

Akákolvek preprava tejto pôdy na miesto ošetrovania alebo zakopania sa uskutočňuje v podmienkach, ktoré účinne zabráňujú šíreniu *Bactrocera dorsalis*.
4. Odpad z hostiteľských rastlín sa musí bezpečne zneškodniť, aby sa zabránilo rozvoju a šíreniu *Bactrocera dorsalis*.

14. Prieskumy vymedzených oblastí pre *Bactrocera dorsalis*

Vo vymedzených oblastiach vykonávajú rastlinolekárski inšpektori každoročné prieskumy uvedené v článku 19 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 s cieľom zistiť prítomnosť *Bactrocera dorsalis*, pričom zohľadnia informácie uvedené v karte prieskumu škodcov.

Počet lapačov nasadených na km² pri takomto prieskume sa postupne zvyšuje od okraja k stredu sledovanej oblasti. Pri určovaní počtu lapačov, typu lapačov, koncepcie odchyty a možných atraktantov, ktoré sa majú použiť s lapačmi, OOR zohľadňuje podrobnosti stanovené v medzinárodných usmerneniach, a najmä v norme ISPM 26, ako aj v karte na prieskum škodcov.

Zváži sa odber vzoriek špecifikovaných ovocných plodov, ktoré sa pestujú v sledovanej oblasti. Pri určovaní protokolov odberu vzoriek ÚKSÚP zohľadní informácie uvedené v karte na prieskum škodcov, ako aj zásady stanovené v medzinárodne uznávaných protokoloch na úradnú kontrolu *Bactrocera dorsalis*. Používa sa návrh prieskumu a schéma odberu vzoriek, ktoré umožňujú zistiť 1 % výskyt *Bactrocera dorsalis* aspoň s 95 % mierou spoľahlivosti.

15. Zrušenie vymedzenej oblasti

Vymedzená oblasť sa môže zrušiť, ak je splnená jedna z týchto podmienok:

- a) *Bactrocera dorsalis* nie je na základe prieskumov uvedených v bode 14 zistený vo vymedzenej oblasti počas obdobia najmenej 120 dní alebo

- b) ÚKSÚP dospel k záveru, že *Bactrocera dorsalis* bol vystavený dostatočne nízkym teplotám.

16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania

V metodickom pokyne, ktorým sa pri terénnych prehliadkach riadia rastlinolekárski inšpektori, sú použité nasledovné protokoly:

- EPPO Data sheets on pests recommended for regulation – *Bactrocera dorsalis*,
- Pest survey card on *Bactrocera dorsalis*.

Všetky kontroly, odbery vzoriek, diagnostika a aj všetky náklady je potrebné riadne zdokumentovať.

17. Zásady odbornej prípravy a školení

Rastlinolekárski inšpektori absolvujú pravidelné každoročné zaškolenie ohľadom prieskumu a opatrení týkajúcich sa kontroly *Bactrocera dorsalis*. V prípade pozitívneho výskytu *Bactrocera dorsalis* a následného potrebného zvýšenia počtu osôb na vykonávanie kontrol v teréne, poverení zamestnanci OOR vykonajú neodkladné zaškolenie ďalších fyzických osôb na účely vykonávania prieskumu.

Okrem toho ÚKSÚP zverejňuje informačné letáky a vykonáva odborné prednášky zamerané na prioritných škodcov Únie, s cieľom zvyšovať informovanosť obyvateľstva ohľadom ochrany rastlín pred karanténnymi škodcami Únie. Verejnosť má ku všetkým informáciám prístup cez internetovú stránku ÚKSÚP www.uksup.sk.

18. Finančné zabezpečenie

Každoročné pravidelné prieskumy, vzorkovanie a diagnostika sú hradené z bežného rozpočtu dotknutých organizácií. V prípade zistenia výskytu *Bactrocera dorsalis* a následného uplatňovania tohto pohotovostného plánu v praxi je potrebné finančne zabezpečiť všetky činnosti s tým súvisiace, a to finančné zabezpečenie pre:

- a) personál – mzdové náklady zamestnancov ÚKSÚP, prípadne ďalších zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR. V prípade nedostatku personálu ÚKSÚP deleguje činnosti na fyzické osoby v súlade s článkami 31 a 32 nariadenia o úradných kontrolách,
- b) materiálové vybavenie, spotrebný materiál, diagnostické testovanie, náklady na vykonanie opatrení (stroje a zariadenia použité pri likvidácii), náklady za služby, náklady za zvyšovanie informovanosti a povedomia a ostatné nevyhnutné náklady (ubytovanie, strava a pod.) – tieto náklady sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR,

- c) ÚKSÚP do 30 pracovných dní od potvrdenia výskytu *Bactrocera dorsalis* predloží na MPRV SR výpočet predpokladaných nákladov na eradikačné opatrenia, v prípade akýchkoľvek zmien vo veľkosti vymedzenej zóny a s tým súvisiacou zmenou výšky predpokladaných nákladov na eradikáciu sú notifikované čo najskôr aby malo MPRV SR dostatok času na zabezpečenie finančných prostriedkov.

19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrenia

MPRV SR môže odškodniť dotknuté subjekty za škody spôsobené výskytom karanténneho škodcu podľa zákona č. 277/2023 a platnej a účinnej schémy štátnej pomoci. Dotknutým subjektom sa môžu vyplatiť náklady na odškodnenie za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov podliehajúcich opatreniam uvedeným v článku 17, článku 28 ods. 1, článku 29 ods. 1 a článku 30 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 v medziach trhovej hodnoty, ktorú by takéto rastliny, rastlinné produkty a iné predmety mali, pokiaľ by neboli dotknuté uvedenými opatreniami; prípadná zostatková hodnota sa od odškodnenia odpočítava.

Odškodnenie hospodárskych subjektov alebo majiteľov je oprávnené len v prípade, ak opatrenia boli vykonané pod dohľadom rastlinolekárskeho inšpektorov ÚKSÚP.

20. Platnosť

Tento národný pohotovostný plán sa uplatňuje od 1. januára 2026.

Pohotovostný plán sa vyhodnotí a aktualizuje vždy, keď to bude potrebné na jeho prispôsobenie súčasným predpisom a vývoju rizika na území SR.

21. Zrušenie

Vestník MPRV SR č. 34/2023 z 27. decembra 2023 - 83. Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Bactrocera dorsalis* sa zrušuje.

Príloha č. 1

Zoznam hostiteľov pre *Bactrocera dorsalis*:

Abelmoschus spp.
Annona cherimola
Annona montana
Annona muricata
Annona reticulata
Annona senegalensis
Annona squamosa
Averrhoa carambola
Capparis spp.
Capsicum annuum
Capsicum frutescens
Carica papaya
Citrofortunella floridana
Citrofortunella macrocarpa
Citrullus colocynthis
Citrullus lanatus
Citrus amblycarpa
Citrus aurantifolia
Citrus aurantium
Citrus depressa
Citrus jambhiri
Citrus latifolia
Citrus limon
Citrus maxima
Citrus meyerii
Citrus natsudaidai
Citrus nobilis
Citrus paradisi
Citrus reticulata
Citrus sinensis
Citrus swinglei
Citrus unshiu
Coccinia grandis
Cucumis ficifolius
Cucumis melo
Cucumis prophetarum
Cucumis sativus
Cucurbita spp.
Cydonia oblonga
Diospyros dasyphylla
Diospyros decandra
Diospyros ebenaster
Diospyros lotus
Diospyros mespiliformis
Diospyros montana
Eriobotrya spp.
Ficus spp.
Fortunella spp.
Fragaria chiloensis
Fragaria vesca
Juglans nigra
Juglans regia
Lagenaria siceraria
Malus domestica
Malus sylvestris
Mangifera indica
Momordica balsamina
Momordica charantia
Momordica cochinchinensis
Morus alba
Morus nigra
Passiflora edulis
Persea americana
Physalis minima
Physalis peruviana
Prunus armeniaca
Prunus avium
Prunus bokhariensis
Prunus cerasoides
Prunus domestica
Prunus persica
Psidium cattleianum
Psidium guajava
Punica granatum
Pyrus communis
Pyrus pashia
Pyrus pyrifoli
Sambucus spp.
Solanum aculeatissimum
Solanum aethiopicum
Solanum americanum
Solanum anguivi
Solanum betaceum
Solanum capsicoides
Solanum donianum
Solanum erianthum
Solanum granuloso-leprosum
Solanum incanum
Solanum lasiocarpum
Solanum linnaeanum
Solanum lycopersicum
Solanum mauritianum
Solanum melongena
Solanum nigrum
Solanum pimpinellifolium
Solanum pseudocapsicum
Solanum seafortianum
Solanum sessiliflorum
Solanum sodomeum
Solanum stramonifolium
Solanum torvum
Solanum trilobatum
Vaccinium reticulatum
Vitis vinifera (vrátane hybridov)
Ziziphus mauritiana
Ziziphus mucronata

Príloha č. 2

Obrazová príloha *Bactrocera dorsalis*

Larva *Bactrocera dorsalis* na grepfruite

(Zdroj:

<https://gd.eppo.int/taxon/DACUDO/photos>)

Larvy *Bactrocera dorsalis* v plode manga

(Zdroj:

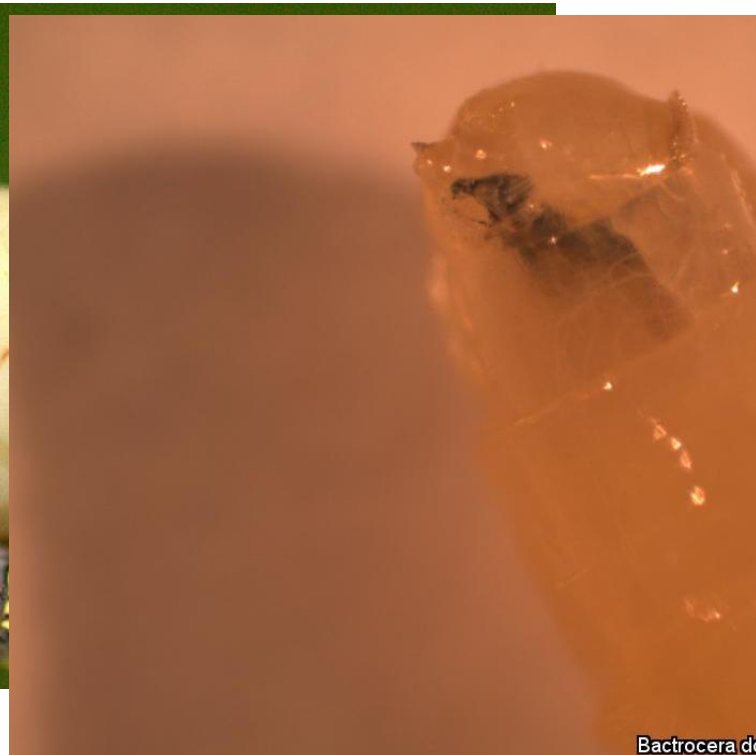
<https://gd.eppo.int/taxon/DACUDO/photos>)

Dospelé jedince *Bactrocera dorsalis*
odfotené v botanickej záhrade Bogor,
Indonézia

(Zdroj:

<https://gd.eppo.int/taxon/DACUDO/photos>)

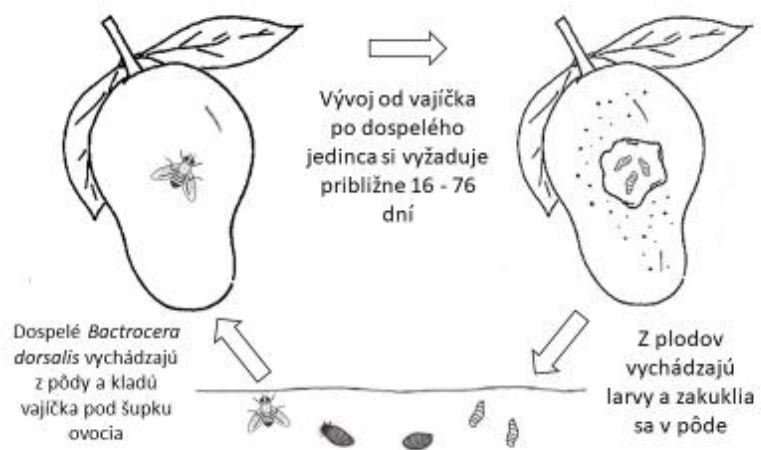

Predná časť larvy *Bactrocera dorsalis*

(Zdroj:

<https://gd.eppo.int/taxon/DACUDO/photos>)

Životný cyklus *Bactrocera dorsalis*

Zoznam pomôcok pre prácu v teréne

- záhradnícke nožnice,
- nôž,
- pinzeta,
- lopatka,
- lupa,
- uzatvárateľné vrecká veľkosti podľa potreby,
- plastové uzatvárateľné nádoby, napr. fľaštičky, skúmavky,
- vhodné dezinfekčné prostriedky (etanol, Savo a pod.),
- plastové nádoby so smrtiacou látkou pre hmyz (formaldehyd) tzv. smrtičky,
- leповé doštičky alebo feromónové lapače hmyzu,
- samolepiaca žltá páska s označením rastlinolekárskej kontroly,
- prípadne ďalšie vhodné a potrebné pomôcky.

Možnosti ochrany

Chemická ochrana

Napriek tomu, že sa používajú klasické (plošné) postreky celých porastov plodín, použitie návnadového postreku je oveľa ekonomickejšie aj ekologickejšie. Návnadový postrek sa skladá z vhodného insekticídu (napr. malatonínu, spinosadu alebo fipronilu) a proteínovej návnady. Samčeka, ako aj samička, sú priťahované bielkovinovým zdrojom, takže insekticídy stačí aplikovať iba na niekoľko miest v sade. Najviac využívaným proteínom je hydrolyzovaný proteín, no niekedy dochádza ku kyslej hydrolyze proteínov, čím vznikajú proteíny, ktoré sú vysoko fytotoxické.

Preventívne opatrenia

Mnoho krajín, ako napríklad USA, zakazujú dovoz ovocia, ktoré nebolo pred vývozom prísne kontrolované a správne ošetrené. Ošetrenie môže zahŕňať fumigáciu, tepelné ošetrenie (horúca vodná para, horúca voda), ošetrenie chladom, využitie insekticídov alebo ožarovanie.

Jednou z najúčinnějších kontrolných a sanitačných metód proti týmto vrtivkám je zabalenie ovocia či už do novín, papierovej tašky alebo do polyetylénového obalu. Ide o tvorbu jednoduchej fyzickej bariéry, ktorá tak zabráni kladeniu vajíčok, ale je potrebné túto metódu aplikovať ešte pred napadnutím plodov. Medzi ďalšie metódy patrí odstraňovanie zhnitých, už opadaných plodov, pretože môžu obsahovať larvy, ktoré by mohli vytvoriť ďalšiu generáciu. Odstrániť ovocie je možné buď spálením, hlbokým zakopaním do pôdy, skrmovaním ošípanými alebo umiestnením plodov do tmavo sfarbených plastových vreciek na priame slnko, zväčši sa tým teplota a dôjde k usmrteniu lariev.

K preventívnym opatreniam, ktorými vieme zabrániť zavlečeniu *Bactrocera dorsalis* na naše územie, je aj osвета pre verejnosť o tom, že z dovolení sa nemajú prinášať rastliny a ovocie, ktoré sú potenciálnym zdrojom prenosu škodcu na naše územie.

Biologická ochrana

Biologická kontrola spočíva v aplikácii prirodzených nepriateľov (predátorov) na likvidáciu vrtivky *Bactrocera dorsalis*. Príkladom prirodzených nepriateľov *Bactrocera dorsalis* sú *Aceratoneuromyia indica*, *Biosteres vandenboschi*, *Opius incisus* alebo *Thyreocephalus albertisi*.

Monitoring

Monitorovanie sa vo veľkej miere vykonáva pomocou návnadových lapačov s nástrahou pre samčekov - metyl eugenolom. Lapače sa umiestňujú do oblasti zamorenia.

Samčeka *Bactrocera dorsalis* sú priťahované metyl eugenolom (4-allyl-1,2-dimetoxybenzén) niekedy vo veľmi veľkom množstve. Mnoho poľnohospodárov používa potlačenie samčekov ako techniku kontroly, avšak s vrtivkami priťahovanými zo vzdialenosti viac ako niekoľko stoviek metrov, môžu byť lapače zodpovedné za zvýšenie či zníženie úrovne výskytu vrtivky (aspoň jej samčekov) na plodine.